

Een andere open vraag: komt er nu een opvoering van Teirlinck in het Noors?

Van een geheel andere orde is *Buitenlands Cultureel Beleid. Nederland en zijn culturele betrekkingen. Literatuurlijst*, samengesteld door Tineke Pronk (oktober 1990). Een groot gedeelte van de opgenomen publikaties is verkrijgbaar bij de bibliotheek van de Boekmanstichting, Herengracht 415, NL-1017 BP Amsterdam).

Wie interesse heeft voor het onderwerp, vindt hier een overvloed aan titels, overzichtelijk ingedeeld. Startpunt is 1970, het jaar waarin de eerste *Nota betreffende de internationale culturele betrekkingen* verscheen. In enkele gevallen is dezelfde publikatie onder meer kopjes ondergebracht om het zoeken te vergemakkelijken. Die kopjes zijn: Regering en parlement, Het beleid in theorie en praktijk, Multilaterale culturele betrekkingen, Bilaterale culturele betrekkingen, Culturele manifestaties en Specifieke bilaterale activiteiten (betrekkelijk veel over Texas en bijzonder weinig over de doodgebloede Stichting voor Vertalingen), Culturele en wetenschappelijke instituten in het buitenland (waarbij het Institut Néerlandais in Parijs de grote twistappel van de hele bestreken periode blijkt te zijn geweest), en ten slotte: Ontwikkelingssamenwerking en cultuur.

Het is zonneklaar: ook al wordt er niet veel aan gedaan, er wordt over die culturele betrekkingen van Nederland toch behoorlijk veel geschreven!

Jan Deloof

Neerlandistiek te Marburg

In 1966 publiceerde de intussen op veel te jonge leeftijd overleden Jan Peter Ponten in *Ons Erfdeel* een artikel over de situatie van de neerlandistiek aan de universiteiten te Marburg en te Gießen (1). Terugblikkend op dit opstel van een van mijn voorgangers valt me de hoge mate van continuïteit op tussen de toestand van een kwart-

eeuw geleden en nu. Vooral de foto's van toen geven een zeer suggestief beeld van de 25 jaar die intussen verstreken zijn.

Het oude gebouw met het voortuintje, waarin de germanisten en dus ook de neerlandistiek waren ondergebracht, bestaat nog wel, maar het instituut is al in 1967 uit de binnenstad verhuisd naar een nieuw torengedebouw in het dal van de Lahn. Ook de gezellige hoek in de bibliotheek die op een andere foto te zien is, is er niet meer. De Nederlandse boeken hebben in het nieuwe complex een plaats gekregen in een eigen bibliotheek annex collegezaaltje en de boekenplanken zijn lang niet meer zo leeg als indertijd.

De verhuizing was de ingrijpendste uiterlijke wijziging. De universiteitshervormingen van het eind van de jaren zestig en het begin van de jaren zeventig brachten interne structuurveranderingen. De „Abteilung für Niederländische Sprache und Literatur” is onderdeel geworden van het „Institut für Germanistische Linguistik”, dat op zijn beurt behoort tot de „Fachbereich Germanistische und allgemeine Linguistik”. De lector is herdoopt tot „Lehrkraft für besondere Aufgaben” en met aanzienlijk meer lesuren belast.

Hand in hand daarmee is door de invoering van het „Hochschulrahmengesetz” in 1975 de status van de lectoren er in een aantal wezenlijke punten flink op achteruitgegaan. Jonge lectoren kunnen b.v. alleen nog een tijdelijke aanstelling van maximaal vijf jaar krijgen, ze hebben geen recht meer op de in hun loongroep gangbare promotiekansen en zien zich geconfronteerd met een ongunstiger pensioenregeling dan de overige autochtone medewerkers aan universiteiten. Deze trend heeft zich tot de dag van vandaag in steeds scherpere vorm doorgezet en verscheidene lectoren zijn er de dupe van geworden of zullen er binnen afzienbare tijd de nadelige gevolgen van ondervinden.

Reeds in 1966 noemde J.P. Ponten de „integratie door middel van

een zo groot mogelijke wetenschappelijke erkenning door de vertegenwoordigers van de andere takken van wetenschap aan de universiteit” een belangrijk streefdoel van een Nederlandse afdeling aan een Duitse universiteit (2). Als gevolg van de gestegen onderwijsverplichtingen hebben lectoren steeds minder tijd om aan wetenschappelijk werk te doen, wat vervolgens weer een negatief effect heeft op het aanzien van het vak. Lectors hebben nauwelijks nog gelegenheid tot promoveren, laat staan om supplementaire taken, zoals b.v. een leeropdracht aan een andere universiteit, op zich te nemen. In ons geval heeft dit ertoe geleid dat de instituten te Marburg en te Gießen van elkaar moesten worden losgekoppeld. De neerlandistiek te Gießen leidt sindsdien een nogal kommvool en bedreigd bestaan, steeds afhankelijk van een toevallig in de buurt woonachtige Nederlander of Vlaming die bereid is in zijn vrije tijd een viertal uren onderwijs van zijn moedertaal te verstrekken.

Sinds J.P. Ponten hebben twee lectoren, Frans Beersmans en ikzelf, een gestage groei van de Nederlandse afdeling te Marburg mogen beleven. Terwijl een staatje uit het wintersemester 1963/1964, het oudste dat in het instituutsarchief bewaard is gebleven, in totaal 34 deelnemers vermeldt, bedraagt het aantal studenten de laatste jaren ruim 100 per semester, wat een verdrievoudiging betekent. Het aantal lesuren lag toen op zeven per week, verdeeld over drie dubbele uren taalonderwijs voor beginners en gevorderden en een leatuurcursus van één uur per week. Nu hebben we ongeveer twaalf uur in het zomersemester en veertien in het wintersemester. Naast de nog steeds lopende taalverwervingscyclus (nu met acht uur i.p.v. zes omdat de beginners vanwege het grote aantal deelnemers in twee parallelle groepen zijn gesplitst), worden elk semester lessen aangeboden over moderne Nederlandse literatuur en daarnaast afwisselend over thema's uit de vakgebieden oude lite-

NEDERLANDSE TAAL- EN CULTUURPOLITIEK

ratuur, taalkunde en kennis van land en volk. Regelmatig vinden lessen plaats over problemen op het raakvlak tussen het Nederlands en het Duits, waarbij niet zelden met germanisten wordt samengewerkt.

De omvang van de Nederlandse bibliotheek te Marburg, in 1966 nog 1.650 titels, is tot zowat 6.500 boekdelen aangegroeid. Door de regelmatige excursies van de laatste jaren, de deelname van studenten aan zomercursussen in Breukelen en Diepenbeek en door Erasmus-beurzen van de Europese Gemeenschap, die een daadwerkelijke uitwisseling tussen Marburg, de Universiteit van Amsterdam, de Universitaire Instelling Antwerpen, de Katholieke Universiteit Brabant te Tilburg en de Rijksuniversiteit te Utrecht mogelijk maken, is het isolement van het instituut minder stringent geworden. Belangrijke steun ondervonden we daarbij van de Nederlandse Taalunie en niet op de laatste plaats ook van de Tervuurse afdeling van de Orde van den Prince, die het Marburgse lectoraat een zeer warm hart toedraagt.

Ondanks deze aanzienlijke vorderingen zijn we er, wat de status van het vak betreft, in de laatste kwarteeuw niet op vooruit gegaan, integendeel. Terwijl in 1966 de studenten nog de gelegenheid hadden Nederlands als bijvak te kiezen bij een magisterstudie of een promotie, prijkt in de studiegids sinds het emeritaat van prof. L.E. Schmitt in 1973 de zin: „Zu

diesem Nebenfach gibt es zur Zeit kein angemessenes Lehrangebot". De laatste student die een Nederlands examen heeft afgelegd, verliet de universiteit in 1978. Hoewel er geen gebrek aan belangstelling bestaat bij de studenten en hoewel de lector sinds 1989 door habilitatie het recht tot examineren heeft verkregen, is het vak niet in zijn oude toestand hersteld. Zolang slechts één docent voor de hele neerlandistiek verantwoordelijk is; valt aan rehabilitatie niet te denken. Maar een uitbreiding van de onderwijscapaciteit en de inrichting van een studievak Nederlands is een kostbare zaak, die de germanisten wel graag zouden willen doorvoeren, maar waarvoor momenteel geen financiële middelen ter beschikking staan. In het huidige universitaire klimaat hebben de geesteswetenschappen de wind tegen en zelfs de germanisten hebben de handen vol met het verdedigen van hun eigen belangen. Voor de rehabilitatie van het vak Nederlands te Marburg biedt dit weinig rooskleurige toekomstperspectieven.

Amand Berteloot

(1) *Ons Erfdeel*, IX, nr. 4, 1966, pp. 33-39.

(2) *Ibidem*, pp. 35-36.

Europa 1993: „Grenzenlose Gegensätze"

In Oldenburg vond van 21 tot 22 februari 1991 het tweede colloquium Nederlands plaats. Het

werd georganiseerd door de zeer actieve en geëngageerde „Fachvereinigung Niederländisch", de vereniging van leraren en docenten Nederlands in Duitsland, in samenwerking met de vakgroep Nederlands van de universiteit Oldenburg, die ter gelegenheid van het colloquium een interessante tentoonstelling van oude drukken uit de bibliotheek van de deelstaat Neder-Saksen voorbereid had.

Net als bij het eerste colloquium in Münster, was de belangstelling erg groot. Met zo'n 150 deelnemers hoefde men zich in het noordelijke Oldenburg niet te schamen voor een vergelijking met grote colloquia zoals die van de IVN. Het programma was afgestemd op de deelnemers die voor een overgroot deel werkzaam zijn in het onderwijs Nederlands als vreemde taal. In de universiteitsbibliotheek kon men zich informeren over de nieuwste publicaties op het terrein van het Nederlands als vreemde taal en de Nederlandse literatuur. Het viel wel op dat de taalkunde zeer slecht vertegenwoordigd was. Daar probeerde Prof. A. Sturm van de universiteit Oldenburg met zijn pleidooi voor meer aandacht voor specifiek taalkundige onderwerpen in het vreemde-talen-onderwijs echter verandering in te brengen.

Zowel de bijdrage van Prof. W. Butzkamm over de rol van de moedertaal tijdens het onderwijs als de workshops waren georiënteerd op de praktijk. Aan bod